

Akvamarin fra, 7 x 5 cm fra Nagar, Pakistan.

MINERALJAKT MED HAMMER ELLER LOMMEBOK?

Tekst og foto Knut Eldjarn

For de fleste mineralsamlere er det mest spennende og givende å finne stoffene til samlingen selv. Det gir større forståelse for hvordan mineralene forekommer og gir også uforglemmelige tur- og naturopplevelser. Det er få ting som kan måle seg med å være den første som får åpne en druse – en krystallhule med uante skatter som har ligget der og ventet på å bli oppdaget i millioner av år!

Men dessverre er det stadig vanskeligere å gjøre slike funn. I skog og mark er det sterke begrensninger i hvilke inngrep fra samlere som kan forenes med hensynet til natur og miljø. Der mineraler og krystaller ligger lett tilgjengelig som følge av naturlig forvitring, har det vanligvis vært mange samlere tidligere. Det er stort sett i forbindelse med anleggsdrift i fjell – veier, tunneler, steinbrudd og gruver – at det kan åpne seg huler med nye og ukjente mineralskatter. Men moderne anleggsdrift har rask framdrift og stil-

ler strenge krav til sikkerhet. Stort sett har krystallene blitt til grus eller pukk og mineralstoffene er kjørt på fyllinga før noen har rukket å ta vare på dem. Dette er den sørgelige virkelighet som møter mange mineralsamlere, og mangelen på nye og spennende lokaliteter hvor det fortsatt er mulig å gjøre store funn, er en av grunnene til at det er vanskelig med tilveksten av nye samlere fra de yngre garder.

Det mest positive for mineralinteresserte er de mange nye muligheter til å bli kjent med nye forekomster og mineraler. Gjennom økt reisevirksomhet og bruk av Internett er det mulig å dra på mineraljakt over hele verden. Ikke bare med hammer og meisel – men også ved besøk på mineralmesser og ved aktivt bruk av PCen. Det kan innvendes at dette gjør hobbyen dyrere og mer kommersielt orientert. Men uten en viss økonomisk drivkraft ville ikke krystaller og sjeldne mineraler i samme grad blitt bevart for ettertiden. Det koster tid og penger å samle inn prøver – eventuelt å ta hensyn til bevaring av stoffer i gruver eller steinbrudd. Derfor skal vi være positive til at det finnes markeds plasser hvor gode mineraler kan omsettes. Det kan være spennende og utfordrende å bygge sin samling også ved å besøke disse.

*Akvamarin,
morganitt og
kunzitt fra
Brasil.*

Strategi for mineraljakt på steinmesser.

Det arrangeres messer for steininteresserte i de fleste land – i noen land er den messer hver eneste helg! Bode Verlag i Tyskland utgir et "Sammler-Info" som bilag til "Mineralienwelt" med oversikt over de

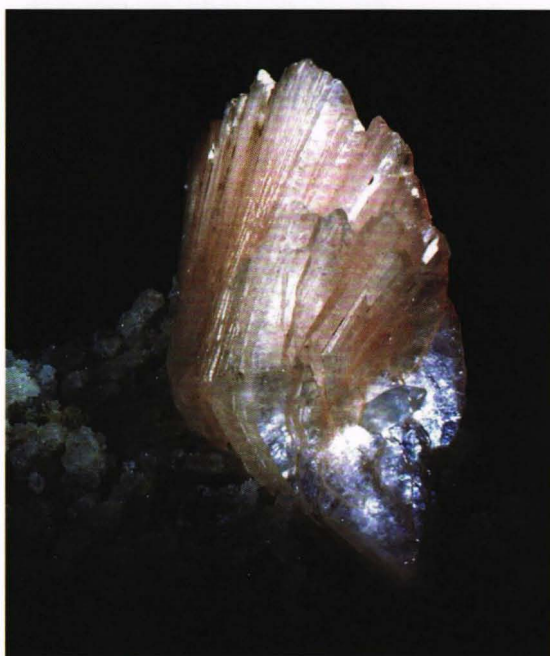
Fra en mineralmesse

350 viktigste steinmesser i Europa. Mye informasjon kan også hentes på Internett. Hvis man skal ut og reise er det en god idé å undersøke om det er en steinmesse i nærheten av bestemmelsesstedet. Selv har jeg gjennom 30 år besøkt mer enn 100 mineralmesser på 4 kontinenter!

De fleste messer er små med et klart lokalt tilsnitt slik som de fleste messene i Norge (Moss, Eidsfoss, Bardu etc.) Det kan være fra 10 – 40 handlere med mange "amatører" blant dem. Slike messer kan være en skuffende opplevelse – men av og til kan man gjøre store funn. Det blir som å gå på lokale loppe-

Kråkeboller?

Heulandit, 4 cm, Poona, India.

marked – hvor det er mye "skitt" og lite "kanel". Det er ved slike besøk spesielt viktig å orientere seg om lokale mineralforekomster som kan ha produsert stoffer av høy kvalitet. Det tar vanligvis kort tid å få en oversikt over mineraltilbudet på slike små messer – så det er like viktig å forsøke å skaffe seg nye kontakter og ny informasjon. Det er større muligheter for å treffe andre samlere som også er interessert i å bytte på slike mindre arrangementer.

Enkelte steinmesser har utviklet seg til å bli viktige regionale eller internasjonale begivenheter. Blant de største og mest internasjonale er Tucson i Arizona i februar, München i Tyskland i oktober, St. Marie aux Mines i Frankrike i månedsskiftet juni/juli, Denver i Colorado i september. Det er mange viktige regio-

Her er mange superstuffer.

Poldervaartitt 7 x 4 cm fra Sør-Afrika.

nale steinmesser; bl.a. Bologna i Italia i mars, Kopparberg i Sverige i midten av juni og den årlige "Gemboree" i Australia som oftest arrangeres i mars/april men på forskjellige steder,

Felles for de store internasjonale og regionale steinmessene er at tallet på både handlere og besøkende kan være meget stort. De fleste arrangementene er en helg eller høyst en uke – men i Tucson i Arizona har det utviklet seg til 3 uker med sammenhengende steinmesser spredt på forskjellige lokaliteter i byen. Til sammen 2-3000 handlere og 30-50.000 besøkende gjør dette til den desidert største markeds plass for mineraler, slipemateriell og smykkesteiner i hele verden.

Det er vanskeligere, - men også mer spennende å planlegge et besøk på en av de virkelig store messearrangementene. Problemet med de fleste steinmessene er at vanlige samlere bare kommer til på et sent tidspunkt i "næringskjeden". Gode stuffer har ofte skiftet hender flere ganger i starten på et messearrangement og prisen kan ha økt dramatisk før en vanlig samler slipper til. Dette gjelder spesielt ved nye og spennende funn hvor det kan være en følelse

at det beste materialet er plukket ut lenge før messen starter. Dette skjer ofte på motellrom eller i møte mellom grossister og handlere – eller når stoffene pakkes ut dagen før messene åpner for publikum. De fleste seriøse samlere har forstått at det er viktig å slippe inn allerede på Fredagen i München, men det krever adgangskort som alle seriøse samlere får ved henvendelse på forhånd til messesekretariatet. Imidlertid er det ved å ha kontakter blant utstillerne – og kanskje hjelpe til med å sette opp standen onsdag og torsdag at det gis muligheter til se de nye og spesielle tingene før noen andre ...

I Tucson og Denver er det mer "demokratisk" på amerikansk vis. Er du interessert i å komme når handlerne pakker ut sine varer på motellene – kan også en vanlig samler og besøkende skaffe seg stuffer fra første sortering til engros-pris! Det gjør et besøk til disse messene spesielt spennende – selv om det kan være vanskelig å tilbringe 2-3 uker i Tucson bare for å se på stein! Det er det fint at det også er mulig å være turist noen dager med mange spennende reisemål og samlemuligheter i Arizona og New Mexico!

Om du besøker en stor eller liten messe er det viktig å få et raskt overblikk over tilbudet – og konsentrere seg om den type mineraler som har størst interesse for din samling. Men det er vanskelig på forhånd å vite hva man skal lete etter. Dessverre er det tilfeldig hva som tilbys av spesielt god kvalitet eller lav pris til enhver tid. Derfor er den viktigste forberedelsen å kjenne de ulike mineraler – fra flest mulig forekomster – også med hensyn til kvalitet og "riktig" pris. Når dette kombineres med ens egen personlige smak og samlersinteresse, er det lettere å vite når man skal slå til. Og de gode stoffene forsvinner fort! Derfor nytter det ikke alltid å tenke seg om og gå tilbake for å gjøre et kjøp. Da er ofte stoffen vekk! Særlig når det i et utbud av mineraler er en stoff som virkelig "snakker til deg" og "ber om å bli tatt med" – bør man vurdere å slå til med en gang. Det betyr ikke at ikke prisen kan diskuteres med handleren – MEN det bør være med den ønskede stoffen godt forvart i neven! De fleste har erfart at man IKKE angret på de virkelig gode stoffene man har kjøpt – selv om prisen kan ha virket høy. Det er oftere at man angret på innkjøp av middelmådige stuffer – selv om prisen syntes hyggelig – og ikke minst angret man på de virkelig fine stoffene som man i ettertid så godt husker at man skulle ha kjøpt! Jeg husker godt den dyreste stoffen jeg selv har kjøpt i USA. En av de virkelig store amerikanske handlerne hadde akku-

rat pakket ut en rekke topp-stuffer i Tucson. Blant disse var det en 1,2 kg, skulpturell stoffe med velutviklede bly-krystaller fra Långban, sammen med pyrochroit, allactit og kalkspat. Den kunne umiddelbart se ut som en litt matt toppstuf av sølv fra Kongsberg i flere hundretusen kroners klassen. I lys av at estetiske, velkrystalliserte stuffer av bly er langt sjeldnere enn tilsvarende sølvstuffer, var ikke prisen noe å si på – selv om det medførte at bare én stuf ble kjøpt i Tucson det året!

Den befinner seg trygt forvart i en safe – når den ikke er stilt ut, og jeg har aldri angert på det kjøpet!

Kunnskap gir tilleggsverdi!

Noen samlere kan innvende at det ikke er noen annen innsats enn en velfylt lommebok som er nødvendig for å samle mineraler på messer eller via internett og andre markeds plasser. Men her tar de grundig feil! Det eneste som er nødvendig for å samle gode stuffer er å være flink til å slå med hammeren! Det er samlers kunnskap, erfaring og ikke minst estetiske sans som bestemmer hvilke stuffer som tas med hjem, - fra en steintur, eller et messebesøk. Mye av tilleggsverdien i en mineralsamling bestemmes av disse egenskaper hos samlere. Det er også viktig å være nøye med opplysninger som følger stuffer, ikke bare med hensyn til hvilket mineral, - men først og fremst til nøyaktig lokalitet og eventuelt stuffer forhistorie (når det ble samlet, av hvem, hvilke samlinger den har vært i tidligere osv.) Mineralets identitet er egentlig det minst viktige å bevare for ettertiden - det kan man alltid finne ut av siden! Men for eksempel hvor og når stuffer er samlet blir ofte borte på veien!

Av og til kan samlere ved kunnskap gjøre gode kjøp fordi det er mulig å ”gjengjøre” stuffer med informasjon om for eksempel korrekt lokalitet. På en NAGS-messe på Hamar ble jeg tilbudt en del stuffer fra gamle europeiske lokaliteter fra en tysk handler. Men mange manglet

Fra forfatteren av denne artikkelen fikk jeg dette hyggelige julekortet i min e-postkasse sist jul. Fin måte å fortelle om siste års anskaffelser på. Red.

Fra steinmesse i Norilsk, Russland.

etiketter. Blant disse var en stuf med bladig, litt anløpet gull i kalkspat – angivelig fra en europeisk lokalitet før 1850. Prisen var meget hyggelig – fordi det ikke var noen lokalitetsangivelse. Men utseendet og stuffer forhistorie (fra en gammel samling før 1850) gjorde at det ikke kunne være noe annet enn gyldisk

